

Marnix Peeters

In elke vrouw schuilt haar moeder

Roman

ISBN: 9789464594799

© 2023 Marnix Peeters & Pottwal Publishers

www.marnixpeeters.be

www.pottwalpublishers.be

Schrijf je in op de nieuwsbrief en ontvang nu en dan iets moois.

facebook.com/peetersmarnix

Omslagontwerp: Herman Houbrechts (Beeldzorg)

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Gek is niet erg, als er maar een systeem in zit.

— Gerard Reve

DEEL 1

IN DRIEMAAGDEN

'Hebt gij al eens de liefde bedreven met een meisje, Jenesepa?'
vroeg zij.
Naar waarheid antwoordde ik: 'Nee.'
'Niet doen!' zei de gravin met luide stem.

Prolegomena

Ge zoudt graag willen dat dit allemaal niet echt gebeurd is, maar helaas, helaas. Er zijn veel slechte mensen. Mensen die u niets gunnen, die u koeioneren, die jaloers op u zijn en die aan hun eigen problemen niet genoeg hebben. En wacht tot er geld aan te pas komt.

Maar er zijn er ook goede. Goddank.

Ik ben een Nigeriaan. Ik schrijf boeken, maar ge gaat mijn naam niet kennen, ik schrijf ze voor Mercedes Van De Cloot, de negende gravin van Blaasveld, die onder het pseudoniem Elliot T. Davenport publiceert, professor in de vrouwenkunde. Maar eerst vertel ik zelf mijn verhaal, van in het weeshuis van de blauwe benedictijnen tot in De Bruine Voor, het pension van de alcoholverslaafde mevrouw Madeleine, en alles ertussen met de krankzinnige commissaris Fistels, de berouwvolle moordenaar

Bernard Poutrelle, Albert Shiverdecker met zijn slaapziekte, en onze huishoudster Helga Glatzer-Schneeberg, die zich ook niet onbetuigd zal laten.

Het loopt grotendeels goed af.

1.

Ze noemen mij Felix Notenboom, maar mijn echte naam is Jeneseпа Oghenekohwo. Correctie: dat is niet écht mijn echte naam — het is te zeggen: het is de naam die op mijn paspoort staat, maar het is niet de juiste. Toen ik geboren werd, was mijn vader te dronken om zelf de aangifte te doen en stuurde hij zijn achterneef Jengo naar de burgerlijke stand in Ikare-Akoko. Jengo was, een dagreis te voet later en lang niet de slimste zijnde, vergeten dat mijn vader mij Terence wilde noemen, naar Terence Hill, zijn favoriete actiehield. Hoe hard Jengo ook zijn hersens pijnigde, hij kwam er niet op. De ongeduldige bediende had geen zin in gedoe en noteerde, nadat hij drie keer ‘Prénom?’ had geblaft, keurig wat hij hoorde.

Mijn moeder heeft van dat grapje nooit geweten, want zij was toen al dood. Zij schonk mij het leven, ik nam haar het hare af. Mijn vader heeft evenmin plezier aan mij gehad, want hij stierf vier weken later aan de gevolgen van kapotgezopen nieren, en zo werd ik, nog maar pas op aarde, wees. Misschien is dat maar goed ook. Misschien was ik, met normale ouders en in een normaal Nigeriaans gezin, in een doodgewoon Nigeriaans dorp, tussen de andere kinderen blijven zitten, luisterend naar een duffe onderwijzer die met zijn meetlat letters op het

versleten schoolbord aanwijst en eist dat wij ze herhalen, als een kudde dwaze lammeren. En elke middag te voet naar huis, trappend tegen een zelfgemaakte bal en de meisjes pestend, of op een roestige fiets, en thuis een zeurende moeder en een chagrijnige vader, een paar schrale kippen op het erf en een mager, piepend biggetje, en dan te bed, en zo maar voort, tot ik op een dag mijn vrouw zou ontmoeten, die eerst aardig en lief voor mij zou zijn, en die mij zou verwennen en mij mooie woordjes zou toefluisteren als ik 's avonds naast haar in bed lag, maar die gaandeweg de sikkeneurige tang zou worden die haar moeder haar jarenlang had voorgespeeld, het klagende wijf waarvan zij had gezworen dat het nooit in haar zou opstaan. Een meisje is slechts een voorspel. Haar frisse, zoete huid is maar de schil, haar geschater is als het gezang van de nimf op de Lorelei die onze blik van de vaarroute wil afleiden. Binnen in haar schuilt het bittere klokhuis, de zure pit die vroeg of laat zal ontkiemen, en die de Vrouw zal voortbrengen voor wie nooit iets deugt, die overal tegen opziet en die kijft, kijft, kijft tot men zich afvraagt: wat valt er nu in godsnaam nog te kijken?

En zelfs dan zal zij nog iets vinden, zegt de negende gravin van Blaasveld.

Ik mag mezelf gelukkig prijzen dat dit alles mij bespaard is gebleven. Dat ik, hopeloos en bang, de deur van het weeshuis achter mij heb dichtgetrokken, vervolgens, als tiener, de moeilijke tocht naar het verre Noorden heb ondernomen, dat ik braaf mijn asielaanvraag heb ingediend en daarna genoeg geduld heb geoefend, totdat het Lot mij gunstig gezind werd en mij in de armen joeg van Mercedes Van De Cloot, de negende gravin van Blaasveld, mijn herderin, mijn idool, mijn Alles.

Mijn woordkeuze — 'in de armen', 'mijn Alles' — zou het vermoeden kunnen wekken dat wij er een romantische relatie op na houden. Dat is onjuist. Ik, Jenesepa Oghenekohwo, ben

haar dienaar, en zij, Mercedes gravin Van De Cloot, is mijn meesteres, mijn licht, mijn leven, mijn bron, mijn richting, mijn bestemming — en zelfs al zou ik op deze manier nog bladzijden lang doorgaan, ‘mijn oever’, ‘mijn schaduwplek’, ‘mijn redding’ enzovoorts, men zou in deze bonte verzameling substantieven nergens de woorden ‘minnares’ of ‘voorwerp van begeerte’ aantreffen.

Gravin Van De Cloot is ook al vierenvijftig.

Ik schrijf haar boeken, ’t is te zeggen: de boeken die zij onder haar nom de plume publiceert, professor Elliot T. Davenport, waarin hij, of zij, of ik, het is maar hoe men het bekijkt, een niet al te profijtelijk beeld schetst van de Vrouw, want Elliot T. Davenport heeft een rothekel aan het valse geslacht — dat zijn zijn, of haar, woorden, het heeft geen zin om mij erop aan te kijken.

Ons bekendste werk heet In elke vrouw schuilt haar moeder — als ik het daarnet over het voorspel, de schil en de nimf op de Lorelei had, was dat niet toevallig.

Het begint zo:

In elke vrouw schuilt haar moeder

Zij rijpt er, als een puist. Zij kan jarenlang verborgen blijven, of enkel zichtbaar worden voor de waakzame en aandachtige kijker. Een glooiing, wat roodheid, een jeuk. Maar ooit zal zij er staan. Volrijp, glimmend, getooid met een kanjer van een witgele kop, op knappen staand — God, men zou zweren dat men de vuiligheid en de bacteriën kan zien broeien en krioelen onder het doorzichtige vliesje dat de etter van de buitenlucht scheidt, en dat weldra, tot afgrijzen van velen, vooral van wie het dichtstbij staat, vaak de man, scheuren zal.

Als ge denkt: dat is schoon verwoord — dat is dankzij mij. Als

uw haat te groot is, zoals bij Mercedes Van De Cloot, worden uw woorden te ruw — als er te veel ernst of kwaadheid of verdriet in uw gedachten zit, dan kunt ge daar geen schriftelijke schoonheid aan verlenen. Dan schrijft ge pamfletten, zoals de gravin dat vroeger deed, en pamfletten wil niemand lezen.

De haat van Mercedes Van De Cloot is niet wild en ondoordacht, noch richtingloos of ijdel. Hij vindt zijn oorsprong in wat deze goede vrouw heeft meegemaakt, in het onrecht dat haar door haar soortgenoten is aangedaan, en in de duisternis die hierna haar leven overspande.

2.

Niemand in Driemaagden was opgetogen toen Mercedes gravin Van De Cloot, nadat zij haar kasteel had moeten verlaten, de oude vierkantshoeve van boer Dassen betrok, die twee jaar eerder als jonkman was gestorven, kinderloos en wel, en zonder neven of nichten of anderszins via het bloed, het huwelijk of het testament aan hem verbonden mensen, waarna het monumentale pand van de fiere landbouwer snel in verval geraakte. ‘Het zou goed zijn mochten er nieuwe bewoners in komen’, zeiden de Driemaagdenaars onder elkaar. Deze wens bekoelde toen zij de gele Volkswagen Samba minibus het dorp zagen binnenrijden, het dak beladen met koffers en kartonnen dozen die met touwen werden samengehouden, en met aan boord de negende gravin van Blaasveld en haar zonderlinge hofhouding, bestaande uit, aan het stuur van de wagen, ikzelf (en ik geloof niet dat men in Driemaagden ooit al een neger had gezien, laat staan een neger

met steile rode haren die bovendien met succes een motorrijtuig bestuurde), Isaac en Chavez, de met dwerggroei behepte tweelingzonen van de gravin (zij waren zo klein dat zij maar net uit het raampje van het busje konden loeren, en zij zaten met hun buitenmaatse, bultige, kale hoofden achter elkaar, wat voor de doorsnee toeschouwer een koddig zicht moet geweest zijn, en voor de bekrompen kijker een beangstigend), Albert Shiverdecker, de doofstomme butler, Helga Glatzer-Schneeberg, de huishoudster en Yvette, de sprekende beo die vooral sprak als het niet uitkwam. Dan kende zij plots woorden die haar nooit waren aangeleerd, zoals 'Mongool!', of riep zij 'Korte rok! Korte rok! Hoertje! Hoertje!' of kraste zij 'Aha! Kontje kontje!' — bij voorkeur als zij een priester waarnam.

Als versteend stonden de dorpingen ons aan te staren op hun stoepen, met een kwade frons loerden zij door de kieren tussen hun gordijnen, moeders namen hun kinderen bij de arm en duwden ze het huis in, en in winkels werden plotsklaps de activiteiten gestaakt — een hakmes bleef halverwege tussen twee sappige koteletten steken. Een oplettende toehoorder kon de botsplinters op het blok horen vallen — en alle aanwezigen keken, zonder een woord te zeggen, of hooguit 'Moh!' of 'Wat krijgen we nu!' fluisterend, door de winkelruit naar buiten, naar ons, benauwd als wij waren nu wij moesten vaststellen dat op onze bestemming de zakken met slingers niet werden opgetrokken, dat er geen slachtrijp varken uit de stal werd gehaald en dat de fanfare niet raprap werd bijeengeroepen om een welkomstmars te spelen — met sommigen nog in burgerkledij, de slager met zijn bebloede schort nog aan, maar allen even opgewekt en uitgelaten — en, integendeel, maar al te goed gewaarwerden dat argwaan, misprijzen, achterdocht en boosheid onze kant uit spoelden.

'Het zijn wellicht aardige mensen, allemaal', zei de negende

gravin, haar best doend om opgewekt te klinken, en zij zwaaide naar drie schooljongens die, in korte blauwe broek en met de zware lederen boekentas op de rug gesespt, naar ons staarden met kwade, holle blikken, boos en wantrouwig tegenover al wat vreemd en onvertrouwd was, zoals hun moeders het hun hadden aangeleerd, reeds onherroepelijk — dat kondt ge al zien — ten prooi aan de vreugdeloze benepenheid die hun verdere leven zou kenmerken, de enghartige ontevredenheid die hun bestaan zou overschaduwen.

‘Geef wat gas, Jenesepa,’ zei de negende gravin, ‘ik krijg er de kriebels van,’ en zo bolden wij de hoofdstraat van Driemaagden door, waar wij enkel gezucht en stilte en verdriet achterlieten, het verdriet van mensen die zich hadden neergelegd bij de gang der dingen, en voor wie elke rimpeling in het wateroppervlak een slecht voorteken is, de dreiging van hagel, storm of onheil, of zelfs maar van verandering — want wat verandert, zou wel eens ten kwade kunnen veranderen, en dat alleen was reden genoeg om de stilstand na te streven. Niet voor niets stond in het wapen van Driemaagden, onder de gekruiste riek en het pikhouweel, die symbool stonden voor de akker- en de mijnbouw, en de drie kleine maagden, de vragende spreuk: ‘An alia et meliora?’ — ‘Is iets anders ook iets beters?’

3.

‘Driemaagden,’ zei de negende gravin van Blaasveld. Zij kuchte, en duwde met haar wijsvinger haar leesbril op zijn plaats. Het boek dat op haar schoot lag, en dat zij gevonden had in de slaap-

kamer van de dode boer Dassen, was gebonden in leder, dat hier en daar gebarsten was.

‘De steengroevearbeiders,’ las zij voor, ‘hadden van den wrede kasteelheer de opdracht gekregen om binnen de week 33.000 stenen te houwen. Toen na drie dagen hard labeur de nijvere maar ondervoede en door den winter verzwakte werklui nog maar 5000 stenen gereed hadden liggen, kregen zij het bezoek van drie maagden in schitterende zijden japonnen. “Rust goed uit, want onze hulp alleen zal onvoldoende zijn om het werk af te maken”, commandeerde de eerste maagd, en de volgende ochtend zag den eersten wakkeren arbeider nog net hoe de drie hagelwitte meisjes aan den horizon verdwenen, onbevuild en ongeschonden, maar den hoop stenen was in omvang verdubbeld. Zo ging het van toen af aan voort: elke nacht verschenen de maagden, en zij verdubbelden de vrucht van den overdag gedane arbeid.

Op de werkers echter had dit wonderlijk gebeuren een averechts effect: zij werden slordig en traag, denkend: het gaat toch vanzelf! De drie rechtschapen ploegbazen zagen dit met lede ogen gebeuren en vuurden hun mannen aan zo hard zij konden, maar het hielp niet... De gemakzucht en de arrogantie hadden zich in hun hart genesteld — en toen den tijd daar was en de stenen werden opgeladen en geteld, bleken zij er 3000 te kort te hebben. “Dat de ploegbazen het maar gaan uitleggen!” bralde de meute, die al aan het bier begonnen was, en zo kwam het dat de drie veel te brave ploegbazen inderdaad de verantwoordelijkheid op hun schouders namen, en de kasteelheer van hun falen kond gingen doen.’

‘Ik voel ze al komen,’ zuchtte de negende gravin van Blaasveld. ‘Deze hardvochtigen man liet hen opsluiten,’ las zij hardop voort, ‘in afwachting van hun straf, maar drie nachten later werden zij uit hun cellen gered door de drie schitterende maagden...

die hen met de vinger op de lippen aanmaanden om stil te zijn en hen te volgen... Bla bla bla... Mijn ingestort... Ontelbare slachtoffers... Ah! Hier! Zie: de drie maagden trouwden met de drie ploegbazen en stichtten het dorp Driemaagden, en de rest is geschiedenis!

De negende gravin legde het boek neer, en schudde met een trieste grimas het hoofd.

‘Ik wed dat die troela’s die mijn met opzet hebben doen instorten,’ zei ze. ‘Uit wraak, omdat ze al die nachten voor niks hadden gewerkt. Zo zijn vrouwen. Altijd van: ik kom wel helpen! Ik zal het opknappen! Opzij, ik doe dat wel even! — en als puntje bij paaltje komt en het loopt mis, dan weten ze ofwel van niks, ofwel steken ze de schuld op een ander en komen ze achteraf ook nog eens de rekening presenteren. Ik zal het nog eens herhalen, Isaac en Chavez, de eerste die hier met een vrouw aankomt, mag z’n boeltje pakken!’ — en daarbij schudde zij haar wijsvinger naar haar twee zoons, die naast elkaar in kleermakerszit zaten te luisteren.

‘Eens getrouwd, lokten ze die drie brave ploegbazen vast het verderf in,’ ging Mercedes Van De Cloot verder, ‘want geloof mij: in een huwelijk met dat soort vrouwen valt er niet veel lol te beleven! Maagden! Met hun pruilmondjes — leer ze mij kennen! Nooit zin, altijd bokken en mokken. Altijd te weinig, nooit genoeg — behalve van de dingen waar ge rap genoeg van hebt!’

‘Droge kutjes!’ kraste Yvette, die op de rug van de zetel zat.

‘Zwijg, Yvette, vetzak!’ snauwde de negende gravin.

‘Waarom hebben ze het dorp niet Drieploegbazen genoemd?’ ging zij verder. ‘Die drie kerels verdienden het méér dan wie ook! Wat hebben die drie wichten gedaan? ’s Nachts wat gaan helpen. Maar ze willen hun naam op het spandoek! Ze staan erbij en ze kijken ernaar, en achteraf willen ze de kroon. Natuur-

lijk! Wij zijn vrouwen! Zonder ons geen eisprong, zonder ons geen vruchtbare akkers en rijke wouden! Aha! Versier de praalwagen! Poets de trompetten! Span op de trommelvellen, hier komt de suffe trut die er wéér eens in geslaagd is met de pluimen te gaan lopen! De stomme kip met haar schrale kop die voor paradijsvogel wil spelen! Ik zeg het u, kameraden, uw koudste bestemming ligt verscholen in de doorgaans voor warm versleten armen van de vrouw. Uw hardste lot bevindt zich tussen de zogezegd uitnodigende borsten van dit leugendier. De bitterste pil duwt zij ongemerkt uw mond in, terwijl zij met haar tong de uwe betovert. En zodra zij u voldoende van haar leugens heeft doordrongen en u hebt gestameld: “Natuurlijk wil ik met u trouwen!”, dán begint voor u het rotsige pad naar het einde, de troosteloze tocht naar de verdoemenis, die u met hangende schouders en met geknakte nek zult afleggen, zuchtend en wenend, u elke dag weer afvragend wat voor schitterends het leven voor u in petto had kúnnen hebben.’

‘Droge kutjes!’ kraste Yvette opnieuw. ‘Drrroge worst!’

‘Dat is een idee!’ zei de negende gravin van Blaasveld. ‘Wij hebben vanavond nog niets gegeten.’

4.

Men zou kunnen opperen: een Duitse huishoudster die Helga Glatzer-Schneeberg heet, dat is wat van het goede te veel, maar ik kan het toch niet helpen? Net zomin kan ik er iets aan doen dat deze vrouw beantwoordde aan vrijwel elk cliché dat men bij Duitse huishoudsters kan bedenken: zij was stevig gebouwd,

gekneed uit dikke Beierse klei; zij droeg lange, zware, velours rokken met borduursel erop, en daarboven witte blouses, de pofmouwen en de diepe uitsnijding afgezet met kant, de toeschouwer een al dan niet gewenste kijk biedend op haar grote, lichtblauwe borsten. Over de blouse heen droeg zij een mouwloos vestje van leder, dat aan de voorkant met veters bijeen werd gesnoerd, wat de boel danig opspande, zodat men, zeker als men de aanblik van Helga Glatzer-Schneeberg niet gewend was, een ongemakkelijk gevoel kreeg — alsof er elk moment iets kon scheuren, barsten of ontploffen.

Dappere mannen werden door deze vrouw tot aarzelende knapen herleid, praatjesmakers tot bedeesde toeschouwers, onversaagden tot lafaards. De zeldzame keren dat iemand haar toch dacht aan te durven, kwam de nederlaag hard aan, want Helga Glatzer-Schneeberg was niet op haar mond gevallen, en dan drukken wij ons bijzonder voorzichtig uit. Zij kende mededogen noch genade, en zij had bovendien een groot wantrouwen jegens mannen, vooral dappere, onversaagde en veel praat verkopende exemplaren, die zij steeds binnen de kortste keren tot zwijgen bracht — zij wist precies waar in de robuuste kerel zich het flauwe jongetje schuilhield, en zij wist hoe zij hem met zo min mogelijk moeite in zijn blootje kon zetten.

Wie haar ontmoette probeerde zo weinig mogelijk te bewegen, zo veel mogelijk naar de grond te kijken en zo stil mogelijk te ademen, zoals diertjes die voor dood spelen wanneer zij de slechtgemutste, hongerige adelaar zijn rondjes door het zwerf zien maken.

De enige gemeenplaats waar mevrouw Glatzer-Schneebergs uiterlijk niet aan beantwoordde, was haar haartooi: zij had geen zware blonde vlechten, zoals de verbeelding het voorschrijft, of geen dotje op de kruin, met houten pinnen bijeengehouden. Helga Glatzer-Schneeberg droeg het haar gemillimeterd, als een

oude officier.

Helga Glatzer-Schneeberg was een uitstekende huishoudster en een fabelachtige kokkin — niet dat zij ingewikkelde bereidingen op tafel zette, met allerlei exotische ingrediënten en volgens vergezochte kookprocedés, integendeel. Haar kost was in de regel Beiers: veel, vettig en vullend, en daarenboven flink gezouten, royaal beklieerd met kaas en met hartige sauzen. Dat zij bijna leek te kunnen toveren had te maken met het feit dat zij met zo goed als niets een hele eettafel kon vullen, wat in het huishouden van de negende gravin van Blaasveld een belangrijke kunde was, aangezien er geregeld zo goed als niets wás, en ook geen geld om iets te halen.

Toen Mercedes Van De Cloot op de avond van onze aankomst in ons nieuwe kasteel (wij waren de hoeve al meteen zo gaan noemen) na het voorlezen uit het boek besefte dat wij die dag het eten hadden overgeslagen, wist de Duitse keukenfee wat haar te doen stond: de overblijvende gele uien wist zij zodanig in de laatste repen buikspek te wikkelen, met blaadjes salie op te smukken en vervolgens te roosteren, dat er oh's! en ah's! weerklonken toen zij de schotel op tafel zette. Ook aten wij gulzig van de krokant gebakken aardappelkoeken die zij uit de laatste vijf halfrotte knollen bijeen had geraspt. 'Met uiensaus!' zei zij, waarbij het zou kunnen dat er een zekere trots in haar stem school — zij liet niet gemakkelijk in haar hart kijken, maar als men vijf verrukte eters aan tafel ziet zitten, schrokken, dan moet men van staal zijn om niet een tikkeltje ontroerd te worden. Helga Glatzer-Schneeberg wás van staal, maar de Goddelijke Gieter had op het laatst stiekem wat peperkoek aan de legering toegevoegd.

Dat de negende gravin van Blaasveld dit keer gehoor had gegeven aan het geknor van haar maag, zorgde bij iedereen voor opluchting. Even vaak gebaarde zij van krommenaas wanneer

de honger de kop opstak, en wij allen met borrelende buiken zaten te hopen op iets eetbaars. Iedereen zweeg dan, niemand reclameerde. Uit mededogen, om de meesteres niet met een schuldgevoel naar bed te sturen, en omdat er toch niets aan te doen was. Vaak stond Mercedes Van De Cloot aan het eind van de avond recht uit haar zetel en sloeg zich theatraal met de vlakke hand tegen het voorhoofd, uitroepend: ‘Zut! We zijn toch niet vergeten te eten, zeker!’; en dan speelde iedereen het spel mee: ‘Hé ja!’ riep Isaac, ‘Niet eens aan gedacht!’; loog Chavez, ‘Wat vliegt de tijd als men zich vermaakt’, besloot ikzelf — en dan kropen wij allen nors en hongerig onder de wol. En even later hoorden wij, vlak voordat wij in een boze, onregelmatige slaap vielen, Yvette in de keuken rondsnuisteren, met haar bek de deksels van de lege kookpotten tillend, die ze met een teleurgestelde tik weer liet vallen, raspend: ‘Kleine beetjes! Kleine beetjes!’

5.

Ik zal eerst vertellen hoe ik bij de negende gravin van Blaasveld ben terechtgekomen. Zij heeft mij gekocht voor negentien euro negenenzeventig van een ophaalster van oud ijzer en andere rommel, mevrouw Maria Duivels. Sommige mensen kiezen het beroep dat hun naam hun lijkt te hebben opgedragen, zoals een Schoenmaekers of een De Backer, anderen vallen precies samen met hoe zij heten zonder dat zij daar ooit voor hebben gekozen of kunnen kiezen, zoals een vreselijke vrouw die Tanghe heet, of een donkerhuidige genaamd De Bruyne, of een gestoorde heks

als Maria Duivels. Deze vrouw had een houten linkervoet, naar eigen zeggen ten gevolge van een ongeluk, maar het zou mij niets verbazen als zij straks, staande voor de Schepper op de dag van het Laatste Oordeel, zal moeten opbiechten dat zij haar voet aan de Satan heeft verkocht, in ruil voor het slechtste karakter dat er op aarde verkrijgbaar was.

Maria Duivels was een kwelgeest, een oplichtster, een luierik, een sjacheraarster en een leugenaars — en dan sla ik geen acht op de honderden woorden die even goed op haar van toepassing zouden kunnen zijn en die haar nog veel scherper zouden tekenen, want dan zijn we op bladzijde 50 nog bezig. De vrachtwagen waarmee zij haar ijzerronde deed, had Maria Duivels geërfd van haar vader, Gustaaf Duivels. Iets erven is op zich niet zo boosaardig, ware het niet dat Duivels senior nog helemaal niet klaar was om de tocht naar het hiernamaals aan te vatten en zijn aardse bezittingen aan de achterblijvers te schenken. Hij werd door zijn dochter omgebracht met behulp van een krachtig gif. ‘Ouderen moeten beseffen dat zij op tijd plaats moeten ruimen voor de jonge generatie’, vond Maria Duivels. ‘Als zij tot op hoge leeftijd in de weg blijven lopen en alles voor henzelf opeisen, ontnemt dit de jongeren zuurstof en kansen’ — en omdat zij vond dat zij al veel te lang veel te veel zuurstof had ontbeerd, had zij de tweede erfgenaam, haar zeven jaar oudere broer Vincent, meteen ook maar uit de weg geruimd.

‘Alle belangrijke mensen hebben op jonge leeftijd hun vader verloren’, lalde de achterblijver. ‘Napoleon, Hannibal, Kennedy, Marie Curie: zij zouden nooit geworden zijn wie zij werden als zij hun weg in de schaduw van hun verwekker hadden moeten zoeken’ — en nog diezelfde dag overschilderde zij ‘Timmerwerken G.’ met ‘Alle Metalen M.’ — het ‘Duivels’ liet zij gewoon staan op de portieren van de MAN van haar vader zaliger.

‘Zo, nu ben ik mijn eigen baas’, grinnikte Maria Duivels, wat

geenszins betekende dat zij van plan was om hard te werken: 'Een baas heeft personeel', redeneerde zij, en zo kwam het dat ik, pas zeventien jaar oud en een uitputtende reis in de buik van een vrachtschip achter de rug, in onbezoldigde dienst trad bij de firma Alle Metalen M. Duivels — de zaakvoerster had mij, verweesd en wel, op de drempel van een havenkroeg aange-troffen.

Terwijl Maria Duivels traag door de straten reed en sigaretten rookte, en nu en dan vloekend de vastgelopen audiocassette ontwarde waarop zij met haar ravenstem 'Oud ijzer zink lood koper kapotte machines gereedschappen metalen platte batteries gratis ophaling' had ingesproken, mocht ik het werk doen, namelijk de zware rommel aanslepen uit de tuinhuizen en de kelders en van op de zolders van zij die er vanaf wilden, in mijn eentje versleten apparaten de trap afsleuren, en vervolgens alles op de vrachtwagen laden. Enkel als het niet anders kon, kwam Maria Duivels van achter haar stuurwiel om een beetje te helpen, hoofdschuddend en zuchtend dat het werkvolk niet meer was zoals vroeger, en zich afvragend waar het met de wereld naartoe ging.

'In mijn tijd werkten de negers harder', zei zij dan, als wij weer naast elkaar in de vrachtwagen zaten, en dan haalde zij herin-neringen op aan haar jeugdijaren in de Kongo, waar zij geboren was en waar zij pas was vertrokken toen haar het mes op de keel werd gezet, en de geweerloop tegen de slaap.

Na onze dagelijkse rondrit, aan het eind van de middag, liet Maria Duivels mij telkens achter aan het begin van een winkel-promenade, met het bevel daar te bedelen tot ik het kostgeld voor die dag bijeen had. 'Anders slaapt ge buiten en eet ge maar boomschors', dreigde zij. 'Beseft hoeveel geluk ge hebt, Jenesepa! De meeste van uw soortgenoten wonen hier met twaalf in een vochtig kot zonder bad of wc. Gij hebt een baas! Een inkomen!

Een dak boven uw hoofd, en schoenen aan uw voeten. Gij hebt geen enkele reden om te staan blèten. Aan de slag! En kijkt wat uitzichtlozer!

Vele uren later, stinkend naar het bier en de sigaretten, pikte zij mij op en zat zij met haar bevende vingers en met haar tongpunt uit haar mond mijn geld te tellen, 'in orde' grommend als het in orde was, en vloekend als ik tekortkwam. 'In mijn tijd konden de negers beter bedelen,' zei zij dan met haar dubbele tong.

Aan deze miserie kwam een eind toen op een woensdagavond de negende gravin van Blaasveld, samen met haar twee dwergzootjes op wandel over de winkelboulevard, stopte bij mijn bedelmatje, mij vroeg wat ik daar deed en hoe ik daar was terechtgekomen, en aandachtig luisterde terwijl ik mijn verhaal deed, met alle details aangaande Maria Duivels, en mij ten slotte meenam, echter niet zonder mijn eerdere meesteres op te wachten en haar negentien euro en negenzeventig cent te overhandigen, mijn tot dan toe bijeengebedelde munten. 'Nooit ergens in de schuld staan,' zei de negende gravin, 'hoe onnozel die schulden ook zijn.'

Het felle protest van Maria Duivels tegen deze negerroof, zoals zij het noemde, werd gesmoord door Isaac en Chavez, die zich elk aan een been van haar vastklampten en hun tanden in haar vlees zetten, tot zij gillend van de pijn en luid stampend met haar houten voet de strijd staakte.

6.

Ik ga eerst nog snel iets over mijn kindertijd zeggen, dan is dat uit de weg en kunnen we ons op het echte verhaal concentreren, en zo weet ge toch iets over waar ik vandaan kom en hoe de dingen gelopen zijn.

Negers zijn verschrikkelijke racisten. Zij houden enkel van wat zwart is. Daarenboven hebben zij een hekel aan al wat abnormaal is. Een witte neger maakt geen schijn van kans in de negermaatschappij. Een gehandicapte neger haalt de kleuterschool niet. Homofilie wordt bestreden en bestraft, niet zelden met de dood.

Nee, niemand hoeft — en dit zeg ik met enige pijn in het hart — een voorbeeld te nemen aan de neger. De neger is zwart, en wel zo zwart mogelijk, heeft donker kroeshaar, veel praat, is macho en hetero, en heeft geen lichamelijke gebreken. Wie niet aan deze voorwaarden voldoet, komt niet aan de bak.

Telkens als ik mensen hier, in de blanke contreien, de lof hoor zingen van Afrika, de eenvoud en de warmte van de menselijke gemeenschap aldaar roemend, de hartelijkheid en de gastvrijheid van de neger prijzend, denk ik: ge zijt zot. Negers zijn in eigen kring enkel hartelijk en gastvrij tegenover hen die aan de voornoemde eisen voldoen. Als ge blank zijt zullen ze u, eens ge uw rug hebt gedraaid, hun geld tellend, uitlachen en beschimpen. Als ik zie hoe de dingen hier gaan, in Europa, dan denk ik: wat loopt men hier te zeuren over discriminatie? Alles wordt hier getolereerd! Kale mannen, vrouwen met korte rokken, of ros haar, hangbuiken, kussende lesbiennes, travestieten, mannen met lippenstift, oude vrouwen met paars haar en een tongpiercing, gebrekkigen op driewielers, tienermeisjes in hotpants en naveltruitjes — ik zeg het u: laad op een zater-

dagmiddag tweehonderd willekeurige passanten uit een drukke Belgische winkelstraat in een vliegtuig, laat ze los in het centrum van Ikare-Akoko, en het leger moet ingezet worden om de verontwaardigde menigte in bedwang te houden en om lynchen te voorkomen.

Tolerant, mijn oog.

Ge kunt u dus wel voorstellen hoe ik, met mijn steil rood haar, ben behandeld in het weeshuis bij de blauwe benedictijnen. Door de kinderen, maar ook door de paters. ‘Mijn pijp is weer uit’, zuchtte broeder Isidoor dan. ‘Jenesepa, hebt gij een vuurtje?’ — hij vond dat ik er met mijn stakige lijf en mijn rode kop als een brandende lucifer uitzag. En dan bulderde hij van het lachen, en met hem de kinderen met hun zwarte kroeskoppen, die vaak niet eens de grap begrepen hadden maar die al blij waren dat er in hun weesklas iemand zat die er nóg slechter aan toe was dan zij.

Ik zal u de andere paterswitzen en de kinderlijke pesterijen uit die tijd besparen, want zij stelden weinig voor vergeleken bij de behandeling die ik genoot in de schrijnwerkerij in Ikare-Akoko waar de blauwe benedictijnen ons, eens wij daarvoor de juiste leeftijd hadden bereikt, rond ons tiende levensjaar, aan uitleenden om gratis arbeid te verrichten — het is te zeggen: wij deden de arbeid gratis en de blauwe benedictijnen kregen er geld voor. Steevast werd het vuile en gevaarlijke werk aan mij doorgegeven — moesten de zaagbladen geslepen worden of de schaven gereinigd en afgevijld, dan werd de rooie geroepen, en gingen de werkers buiten zitten lachen en drinken tot de klus geklaard was. ‘Ga nu de wc maar schoonmaken’, zeiden zij vervolgens, en dan mocht men er zeker van zijn dat zij die dag met opzet flink naast de pot hadden gemikt, en dat zij zelfs burens en kennissen hadden binnengeropen om hun stinkende duit in het reeds meurende zakje te doen. ‘Mijn neef

heeft scheurbuik!’ of ‘Tante Wizidé is al vier dagen niet meer kunnen gaan!’ hoorde ik er soms een zeggen, en dan moest ik staan wachten tot tante Wizidé gehaald was, en zij onder luide aanmoediging van de schrijnwerkers, en na het onder lichte dwang leegdrinken van een groot glas zelfgestookte likeur, haar achterstand had weggewerkt.

‘Wat is er met uw haar gebeurd, Jenesepa!’ riep pater Isidoor dan als wij ’s avonds werden opgehaald — ‘Ah, ik ruik het al. Loop maar een eind achter ons’, en zingend en schaterend liepen dan de pater en zijn wezen voorop, hun neus olijk met duim en wijsvinger dichtknijpend, zo de passanten waarschuwend voor de naderende onplezierigheden.

Het is een wonder dat dit onophoudelijke gepest geen slechte invloed gehad op mijn studieresultaten. Die waren uitstekend. Ik schreef sneller en sierlijker dan de anderen, kon typen als de beste, ik las op mijn negende boeken die voor rijpe tienerjongens bestemd waren, en op mijn elfde werken voor volwassenen.

Misschien is het wel zo dat, als er voortdurend ‘Rode hond!’ naar u wordt geroepen, of als ge door uw eigen mensen uitgemaakt wordt voor abnormale en scharminkel, en ge nooit moogt meedoen als het plezant is en ge altijd de kak moet opkuisen, uw leven dan beter wordt. Dat men anders maar blijft zitten in wat iederéén doet, men de platgetreden paden blijft bewandelen, men zich nooit afvraagt of zijn beslissingen wel de juiste zijn, en of men er dringend niet nog eens een paar nieuwe moet nemen — alleen wie knopen doorhakt, kan zichzelf vooruithelpen. Wie in de saaie regelmaat blijft hangen, komt nergens.